

Paniek!

Miquel Bulnes

De illusie dat ik geabonneerd zou zijn op een kwaliteitskrant krijgt regelmatig een knal te verwerken, als ik op de voorpagina weer eens wordt geconfronteerd met de apocalyptische berichtgeving van de nieuwste epidemie: infectieziekten verspreiden zich tegenwoordig vooral via de media.

Verreweg de meest mediagenieke ziekte vorig jaar was H5N1-influenza, en dat terwijl de wat oudere virologen zich er al min of meer bij hadden neergelegd dat ze —helaas pindakaas— nooit meer een influenza-pandemie zouden meemaken. Journalisten worden zelden geselecteerd op voorkennis van wetenschappelijke onderwerpen die ze verslaan (een positievere formulering is “multi-inzetbaar”), dus hun opgeblazen berichtgeving is bijna vanzelfsprekend. Het wordt erger wanneer wij als professionals de sensatiezucht actief gaan voeden.

Hetgeen we in feite altijd wel een béétje doen: elke presentatie van wetenschappelijk onderzoek in de geneeskunde begint met een uiteenzetting van de ernst van de onderzochte pathologie, en dan het liefst gekoppeld aan een grafiek die aangeeft dat de frequentie toeneemt. Als je fondsen wilt werven kun je moeilijk roepen dat het probleem meevalt en misschien wel vanzelf overgaat. Zo wil ik bijvoorbeeld geen oorzaak en gevolg in de relatie aanwijzen, maar de afgelopen jaren lijkt bij ons in het UMC het aantal enterococcon-bacteriëmiën rechtevenredig toe te nemen met het aantal promovendi dat er onderzoek naar doet.

Licht overdrijven op wetenschappelijke bijeenkomsten hoort erbij; het wordt echter dubieus als je speculaties in het openbaar presenteert als feiten. Als je op basis van een paar dode zwaluwen gaat aandringen op het inslaan van miljoenenvoorraden oseltamivir (Tamiflu), of elk uilenjong dat in een Nederlandse dierentuin is overleden gaat testen op vogelgriep.

Het is moeilijk de vogelgriep-hype los te zien van het recent daarvóór op de markt komen van anti-griep pillen. Virale ziektes als Ebola, SARS, St. Louis

encephalitis, rabies... (enzovoort, enzovoort...) hebben door de jaren heen veel meer levens gekost, maar daar zijn geen medicijnen voor, dus op die gebieden sponsort de farmaceutische industrie geen onheilsprofeten.

Ook de overheid draagt bij aan de paniek en reageert zoals zij altijd reageert: met het schrijven van rapporten en draaiboeken. Iedereen met een serieuze baan in de gezondheidszorg weet dat een uitvoerbaar protocol maximaal een A4tje mag behelzen, maar een gemiddeld draaiboek is minstens zeshonderd bladzijden. Er is nog nooit in de geschiedenis van de mensheid een uitbraak van een nieuwe/onbekende ziekte succesvol bestreden met van te voren opgestelde protocollen, en hiermee is het natuurlijk helemaal onmogelijk. Dat dit praktisch inzicht ontbreekt bij onze nationale rampenbestrijders is wat mij betreft honderd keer onrustbarend dan welke epidemie ook— er zou toch een keer écht iets ergs kunnen gebeuren. Aan de andere kant: misschien zijn ze op het ministerie van volksgezondheid verstandiger dan ik dacht en is dit een uiting van het feit dat ze de dreiging niet serieus nemen.

Als ik tenslotte nog even diepzinnig mag zijn: de belangrijkste verdienste van de wetenschap is dat zij onze angst voor het onbekende grotendeels heeft weggenomen— het zou op een tragische manier ironisch zijn haar in de eenentwintigste eeuw zelf de oorzaak van angst te laten worden.